

vexilotogie

Zpravodaj Vexilotogického klubu při OKD Praha 3,
obsahující odborná pojednání a informace o vlajkách

Ing. Jaroslav Martykán

27

VLAJKY ČESKOSLOVENSKÝCH SPOLEČENSKÝCH A ÚČELOVÝCH ORGANIZACÍ

V letošním roce 1978 oslavují všechni pracující naší vlasti 30. výročí vítězství pracujícího lidu nad reakcí v únoru 1948 a připomínají si 60 let existence československého státu, jako dva historické mezníky ve společném vývoji obou našich národů. Zatímco v říjnu 1918 byla ustavením nezávislého československého státu završena etapa revoluce národně demokratické, v únoru 1948 přerostla revoluce národně demokratická zcela zákonitě v revoluci socialistickou.

Také nás klub chce tato významná výročí moderních dějin Československa připomenout zvýšenou pozorností věnovanou problematice československé vexilotologie a tak zaplnit mezery, které se zejména z hlediska komplexnosti pohledu i nadále v odborné literatuře objevují.

Vítězství pracujícího lidu v únoru 1948 bylo mj. podminěno i jednotou všech pokrovských a protifašistických sil v rámci Národní fronty, která jako specificky československý systém uplatňování státní moci vznikla v ČSR po 2. světové válce. Zejména však definitivní zvrat v politické situaci po únoru 1948 ve prospěch socialistických a pokrovských sil vedených KSC uspíšil obrodu Národní fronty a zformování skutečně demokratických a věci socialismu oddaných celospolečenských a národních organizací, které se k myšlenkám revolučního boje dělnické třídy, ke svým revolučním a pokrovským tradicím a k budování nového socialistického řádu přihlásily i ve své symbolice.

V tomto článku se chceme věnovat vlajkám těchto

celospolečenských organizací, jakož i praporům a vlajkám, které běžně používají československé účelové podniky a organizace.

Vlajka Revolučního odborového hnutí se používá od ustanovícího sjezdu ROH v r. 1946, kdy byla stanovena i její současná podoba. Stanovy ROH však otázku odborářské vlajky neupravují a její vzhled, rozměry a způsob používání jsou bud svěřeny do pravomoci ústředních odborových orgánů nebo se řídí všeobecně zavedenými usancemi. Podle sdělení oddělení propagandy a výchovy Ústřední rady odborů je pomér stran vlajky ROH totožný s poměrem vlajky státní, tj. 2:3. Na rudém listu jsou u horního rohu umístěna žlutá písmena ROH, typ písma grotesk. Velikost písmen je stanovena na 1/4 šířky vlajky, přičemž jsou vzdálena od žerďového okraje 1/8 šířky listu a od horního okraje 1/4 šířky listu. Vlajky se používají k výzdobě budov, kde sídlí vyšší odborové orgány, a při různých schůzích, mitincích a sjezdech odborové organizace na všech stupních. Vlajka ROH je navíc motivem emblému odborové organizace, který se hojně používá jako výzdobový, propagandní a agitační materiál a vznikl již v r. 1945.

Další všeobecně známou vlajkou československé masové organizace, kterou ve své encyklopedii "Flags through the Ages and across the World" uvádí i W. Smith, je vlajka Socialistického svazu mládeže, jejíž návrh byl přijat na ustavující celostátní konference SSM začátkem března 1971. V souladu se stanovami SSM, které ve čl. 37 zplnomocňují ústřední výbor SSM určit "provedení a způsob používání symboliky SSM", kterou tvoří prapor a znak Socialistického svazu mládeže, byla vytvořena i vlajka mládežnické organizace. Je to list rudé barvy, který nese v levém horním rohu po obou stranách zlatozluta písmena SSM (na Slovensku SZM), stínovaná, patková. Pomér šířky k délce vlajky je stanoven na 1:2 a standardní rozměry vlajky jsou 75 x 150 cm. V porovnání s nimi jsou stanoveny i další údaje o provedení vlajky. Na vlajce standardní velikosti je výška písmen 14,5 cm, šířka písmene S je 12 cm a písmene M pak 17 cm. Písmena jsou sestavena do oblouku, přitom druhé písmeno S je vyrovnáno na svislici a první písmeno S je vzdáleno od žerďového okraje vlajky standardní velikosti 10 cm. Vlajky a prapory se vyrábějí

ve standardních velikostech, rozměry i umístění písmen se upravují u vlajek jiných rozměrů úměrně k velikosti dané vlajky. Obdobně jako u vlajky ROH používá se symbolu SSM k výzdobě budov a prostranství při slavnostních přiležitostech a na různých svazáckých shromážděních a konferencích.

Ze sportovního prostředí je známa vlajka další masové organizace v naší republice, Československého svazu tělesné výchovy. Používá se od založení ČSTV, který vznikl jako jednotná sportovní a tělovýchovná organizace v r. 1956 na základě zákona o organizaci tělesné výchovy. Tvoří ji list o poměru stran 2:3 rozdělený na dva horizontální pruhy; horní je rozdělen na dvě obdélníková pole - od žerdi do 1/3 délky listu sahá modré, zbyvající 2/3 horního pruhu vyplňuje pole bílé. Dolní horizontální pruh je červený. Modré pole nese bílou kresbu emblému ČSTV. Vlajka ČSTV jako jediná z vlajek společenských organizací použitím červené, modré a bílé barvy navazuje na čs. státní vlajku. Sportovní charakter organizace připomíná ovál sportovního stadionu a zkratka organizace v jejím emblému. Standardní rozměry vlajky nejsou stanoveny a většinou se vlajka ČSTV šije ve stejných velikostech jako vlajka ČSSR, se kterou také společně vlaže nad sportovními zařízeními při různých tělovýchovných akcích a sportovních podnicích. Rovněž tak se používá při okresních, krajských, republikových i celostátních konferencích a sjezdech ČSTV a při jiných významných přiležitostech.

Československá branná organizace S v a z p r o s p o l u p r á c i s a r m á d o u (Svazarm) zavedla svoji vlajku od 1. ledna 1965. Tvoří ji temně rudý list o poměru šířky k délce 2:3. V horním rohu je po obou stranách vlajky umístěn znak Svazarmu (na modrém bíle lemovaném poli oválného tvaru je červená bíle lemovaná pěticípá hvězda, černý nápis SVAZARM a bílý emblém, tvořený spojenými symboly hlavních oblastí činnosti Svazarmu - sportovního létání, motorismu a radiosportu). Výšku znaku určuje 1/3 šířky listu, jeho střed je vzdálen 1/4 délky od žerdového okraje a 1/6 šířky od horního okraje vlajky. Svazarmovci vztýčují svou vlajku při celostátních, republikových, krajských, okresních a místních svazarmovských

skoích; jako výzdoba sálů a budov se vlajka používá při sjezdech, konferencích, výročních členských schůzích apod.

Svou vlajku používá také S v a z p o ž á r n i c h a c h r a n y ČSSR. Její základní podoba byla stanovena v r. 1952, kdy dosavadní Svatý hasičstva vstoupil do Národní fronty a přejmenoval se na Československý svaz požární ochrany. Vlajku organizace o poměru stran 2:3 tvoří jasně červený list s modrým horizontálním pruhem v horní části, který je široký 1/6 šířky listu a jehož dolní okraj se dotýká podélné osy vlajky. Přes modrý pruh je v žerdové části vlajky umístěn znak SPO ČSSR, jehož střed je vzdálen od žerdového okraje listu 1/3 šířky vlajky a jemuž opsaná pomyslná kružnice má průměr 1/3 šířky listu. Znak tvoří rudá pěticípá hvězda zlatě lemovaná, před kterou plá stříbrná pochodeň. Hvězda je obklopena zdola částí zlatého ozubeného kola s osmi viditelnými zuby, zleva a zprava pak dvěma zlatými klasy. Do r. 1973 byl v dolní části znaku umístěn zlatý štítek s červenými písmeny ČSPO. Když byl totiž v r. 1973 dosavadní ČSPO přejmenován na SPO ČSSR, byl štítek ze znaku organizace vypuštěn. Zajímavá je symbolika barev vlajky - červená představuje ohně, modrá vodu a znak organizaci, která zajišťuje ochranu před požáry a jejich hašení. Standardní rozměry vlajky SPO nejsou stanoveny (např. papírová vlaječka, kterou zaslal klubu federální výbor SPO ČSSR má rozměry 210 x 297 mm), podle vyjádření politicko-organizačního oddělení FV SPO ČSSR se však požárnické vlajky zhodují obvykle ve velikostech státní vlajky, se kterou se také vyděšují při různých požárnických akcích, soutěžích, slavnostních zasedáních, konferencích a sjezdech organizace.

Zatímco vlajky společenských organizací většinou svojí podobou navazují na rudou vlajku symbolizující revoluční tradice těchto organizací a jejich podíl na výstavbě socialismu v naší vlasti, přičemž rozlišujícím prvkem je buď zkratka názvu nebo emblém organizace, jsou vlajky československých účelových (vesměs dopravních) organizací odvozeny od barev naší státní vlajky a i vzhled mají rozmanitější. Tuto skutečnost si můžeme

vysvětlit jednak vyšší funkčnosti těchto vlajek, neboť se používají skutečně jako vlajky a neslouží pouze k dekorativním účelům, a v návaznosti na to i použitím těchto vlajek v zahraničí. Např. vlajky čs. plavebních společností se spolu se státní vlajkou vyvěšují na plavidlech v ČSSR i za jejimi hranicemi a označují tak jednak státní příslušnost lodí, jednak jednotlivou plavební společnost jako majitele. Odvozením barev vlajek jednotlivých společností od barev státní vlajky je zdůrazněna jejich příslušnost k československému státu.

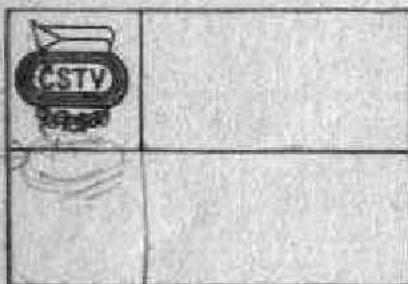
Mezi nejstarší plavební společnosti na našem území patří Osobní lodní doprava Dopravního podniku hl. města Prahy, která také v současné době používá již své třetí vlajky. Ještě jako Pražská paroplavební společnost používala od svého založení v r. 1865 vlajku, která sestávala z modrého, červeného a bílého vodorovného pruhu, přičemž šířka vlajky kolísala mezi 60 - 90 cm a její délka mezi 150 - 200 cm. Tato vlajka, mj. kuriozní tím, že použila pozdějších státních barev ČSR (modrá zde však zřejmě představovala Vltavu), byla pražskými lodníky používána až do roku 1947, kdy byla Pražská paroplavební společnost přičleněna k Československé plavební akciové společnosti labské. Od té doby pluly lodi pražské říční flotily pod vlajkou se dvěma vodorovnými pruhy, bílým nad červeným, a modrou pěticípou hvězdou uprostřed. V r. 1961 došlo k delimitaci závodu pražské osobní lodní dopravy od Československé plavby labsko-oderské, ve kterou se mezi tím labská plavební společnost přeměnila, a jeho začlenění do Dopravního podniku hlavního města Prahy. V souvislosti s tím byl bílý pruh na vlajce zaměněn za žlutý, aby žluto-červená kombinace odpovídala městským barvám Prahy. Rozměry používaných vlajek OLD se řídí velikostí plavidel, na kterých se vyvěšují; běžně používané rozměry jsou 80 x 150 cm, z čehož rezultuje stanovený poměr 8:15 (i když by měla být vlastně dodržována norma vlajky ČSPLO). Tento poměr šířky k délce však zřejmě nebude striktně dodržován, protože např. exemplář vlajky OLD věnovaný našemu klubu má rozměry 32 x 40 cm (tj. poměr 4:5), modrá hvězda je pak vepsána do pomyslné kružnice o průměru 12 cm. Používá-li se vlajka OLD v trojúhelníkové podobě jako praporek, je hvězda posunuta blíže k šerdi.

ROH

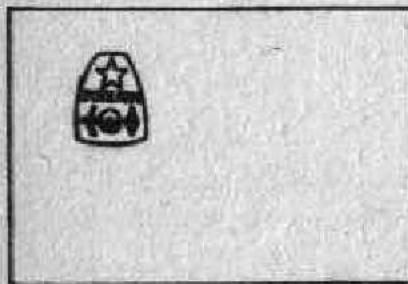
REVOLUČNÍ ODBOROVÉ HRUŠTI

SSM

SOCIALISTICKÝ SVAZ MLÁDEŽE

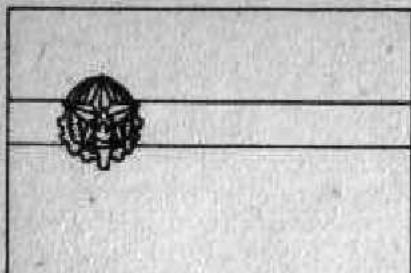

ČESKOSLOVENSKÝ SVAZ TĚLESNÉ VÝCHOVY

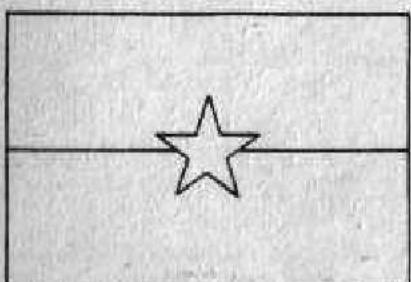

SVAZ PRO SPOLUPRÁCI S ARMÁDOU

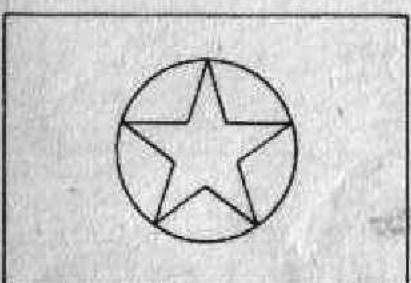

SVAZ POŽÁRNÍ OCHRANY ČSSR

ČESKOSLOVENSKÁ PLAVBA DUNAJSKÁ

ČESKOSLOVENSKÁ PLAVBA LABSKO-ODERSKÁ
(s bílým horním pruhem)
OSOBNÍ LODNÍ DOPRAVA DP HL. MĚSTA PRAHY
(se žlutým horním pruhem)

ČESKOSLOVENSKÁ NÁMORNÍ PLAVBA

Již v informaci o vlajce závodu Osobní lodní doprava v Praze jsme se zmínilo o vlajce Československé plavby labsko-oderské, která je největší plavební společností v Čechách a na Moravě. Od r. 1922, kdy byla zákonem č. 188 ze 13.6.1922, upravujícím poměr československé státní správy k labské a dunajské plavební společnosti, zastátněna dosavadní Československá paroplavební akciová společnost a zřízena Československá plavební akciová společnost labská, se používají vlajky o poměru stran 2:3, jejíž list je rozdělen na dva horizontální pruhy - bílý a červený. Na jejich rozhraní je uprostřed listu umístěna modrá pěticípá hvězda tak, že tři cípy leží v bílém a dva v červeném poli. Standardní rozměry nejsou předepsány, běžně se však používají vlajky o rozměrech 1 x 1,5 m. Barvy vlajky ČSPL odpovídají barvám českým (bílá a červená), modrá barva hvězdy symbolizuje vodu a řeky a jejich pět cípů představuje pět kontinentů světa, které spojuje lodní doprava. Když byl nařízením č. 125/1949 z 10.5.1949 schválen organizační statut nově vzniklé Československé plavby labské, n.p., bylo podniku v § 4 dáné právo trvale veřejně užívat zvláštěho podnikového znaku a vlajky s tím, že jejich úprava a způsob používání podléhají schválení ministerstev dopravy a vnitra. Nadále se používalo vlajky dosavadní, která zůstává v platnosti i po sloučení ČSPL s Československou plavbou oderskou, n.p. založenou k 1.1.1949. Až do sloučení s ČSPL používala oderská plavba stejnou vlajku, pouze modrá a bílá barva byly zaměněny. Podniková vlajka ČSPL se používá jako tzv. nacionál na komínech lodí, které ČSPL provozuje, a pochopitelně vlaje na nich i v látkové podobě. Hojně se používá jako praporek v trojúhelníkovém tvaru; modrá hvězda je pak opět posunuta bliže k žerdi.

Na Slovensku je osobní i nákladní říční a přimorská doprava organizována v národním podniku Československá plavba dunajská. Její vlajka byla zavedena po zřízení Československé plavební akciové společnosti dunajské zákonem č. 188/1922 Sb. v roce 1922 a potvrzena organizačním statutem podniku, č. vládního usnesení 127/1949. Originál podnikové vlajky, zasláný klubu sekretariátem generálního ředitelství

ČSPD, má list rozdělen na tři horizontální pruhy - bílý, modrý, červený - o vzájemném poměru šířek 3:1:1. Ve středu bílého pruhu je umístěna modrá kotva a písmena ČSPD v červené barvě zleva resp. zprava. Standardní rozměry vlajky ČSPD jsou délky šířkou 65 cm (39,13,13) a délkou 105 cm. Při těchto rozměrech je kotva vysoká 31,5 cm a největší vzdálenost mezi jejimi rameny čini 33,5 cm. Písmena jsou vysoká 10 cm a široká 5 cm. Pořadí pruhů navozuje podobnost se slovenskou národní vlajkou, od které byla vlajka ČSPD odvozena, modrá kotva připomíná charakter organizace a písmena ČSPD tvoří skratku jejího názvu. I když např. záhlaví průvodního dopisu k zaslánému originálu vlajky a též vyobrazení vlajky ve Slovenské encyklopedii, díl 1, str. 381 ukazují její poněkud jinou podobu (bílý pruh zabírá téměř 5/6 šířky, písmena jsou podstatně větší, kotva je zavinuta do lana a nad ní je umístěna červená pěticípá hvězda - celý emblém v podstatě vyplňuje bílé pole listu), domníváme se, že vzhledem ke známé nejednotnosti a libovůli v této oblasti se spíše jedná o "tvůrčí přístup" návrháře dopisního papíru ČSPD a za skutečnou vlajku ČSPD považujeme tu, jejíž exemplář nám byl zaslán a bude uložen v klubovním archívu.

V zahraničí se lodní dopravou zabývá mezinárodní akciová společnost Československá námořní plavba. Úředně se vlajka Československé námořní plavby používá na jejích lodích od 1. února 1956, kdy nabyla účinnosti směrnice ministerstva dopravy o používání čs. státní vlajky a jiných vlajek na československých námořních lodích, která tvoří dodatek k "Řádu pro službu na čs. námořních lodích", vydaného ministerstvem dopravy dne 4.7.1955 pod čj. 05-2857/55. Vlajku tvoří list v barvě námořnické modré o poměru stran 2:3, v jehož středu je bílé kruhové pole s vepsanou rudou pěticípou hvězdou. Průměr kruhového pole odpovídá 67/100 šířky listu. I když nebyla dosud podniková norma, která by striktně upravovala tvar a barvu vlajky, používá se těchto standardních rozměrů: délka - 1500 mm, šířka - 1000 mm a průměr kruhového pole se středem v geometrickém středu listu - 670 mm. Symbolika barev není zvlášť vyjádřena, jde zde pouze o návaznost na barvy státní vlajky s tím, že převažující barva modrá a její odstín zdůrazňuje charakter organizace, která ji

používá. Vlajka ČNP se v této podobě používá především jako tzv. vlajka provozovatele lodi a jsou jí označeny i komín čs. námořních lodí. Pro potřeby propagace se někdy používá v podobě, kdy bílé kruhové pole je posunuto do vlající části listu a při žerdi jsou pod sebou umístěna písmena ČNP (např. odznaky ČNP); nejedná se však v tomto případě o předepsanou formu vlajky.

Svou vlajku má také podnik pro námořní dopravu a mezinárodní zásilatelský Česchofracht, spadající do rezortu zahraničního obchodu. Vzhledem k tomu, že však od r. 1958, kdy se od Česchofrachtu odělil podnik Československá námořní plavba, již nemá Česchofracht vlastní lodě a pro přepravu zásilek čs. vývozu i dovozu je musí najímat, jeho vlajka se používá pouze jako součást emblému - chráněné známky podniku. Dokonce i na vlaječce, která se pro účely propagace používá zejména ve styku se zahraničními partnery, se vlajka Česchofrachtu objevuje opět jenom jako součást emblému. Ten vznikl v r. 1963 na základě konkursu a tvoří jej symbol zeměkoule s označením poledníků a rovnoběžek, přes který je položena vlajka Česchofrachtu na krátké žerdi. Vlajku, která je znázorněna jako vlající, tvoří list o poměru stran cca 2:3, rozdělený na dva horizontální pruhy - světlemodrý a tmavomodrý - ve vzájemném poměru šířky 4:1. Přes světlemodrý pruh je umístěn zlatý nápis ČECHOFRACHT tak, že podstatně větší písmeno Č se dotýká žerdového okraje vlajky. Kresba celého podnikového emblému je zlatá. Vzhledem k tomu, že Česchofracht zajišťuje nejen dopravu lodní, ale i kamionovou a leteckou, symbolizuje podle něoficiálního výkladu světlemodrý pruh oblohu, tmavomodrý pak moře a řeky, po kterých plují lodi používané Česchofrachtem.

Naše zkušenosti z přípravy příspěvku o vlajkách československých společenských a účelových plavebních organizací potvrzují skutečnost, že ve většině případů jsou vlajky těchto organizací šity a vyráběny podle zábehnutých zvyklostí bez ohledu na případnou předepsanou úpravu, je-li tato vůbec stanovena (v kladném případě pak většinou z vexilogického hlediska nedostatečně či nesprávně). Protože se jedná často o vlajky celostá-

nich masových organizací nebo vlajky používané na mezinárodním poli, domníváme se, že by nebylo na škodu, kdyby nejen jejich tvorbě a kodifikaci, ale i používání a propagaci mezi co nejširší veřejnosti byla ze strany organizací, které je užívají, věnována větší pozornost. Teprve v tom případě lze doufat, že tyto vlajky budou splňovat účel, který se od nich očekává - symbolizovat vyspělou socialistickou společnost dnešního Československa a pokrokové ideály, které sleduje.

NOVÉ VLAJKY

LIBYE

Návštěva egyptského prezidenta Sadata v Izraeli vyvolala vlnu nevole v celém arabském světě. Obzvláště prudkou reakci vyvolala tato kapitulantská cesta, která rozštěpila jednotnou frontu arabských zemí proti izraelským agresorům, v Libyjské lidové socialistické arabské džamáhariji. Libyjská vláda nejen iniciativně svolala pořadu pokrokových arabských zemí, přerušila veškeré styky s Egyptem a odmítla uznat egyptskou vládu jako zákonné (egyptští emigranti vytvořili v Libyi "Revoluční výber Egypta"), ale přijala i usnesení o změně státní vlajky. Protože od 1.1.1972 byly egyptská a libyjská vlajka (a také syrská) prakticky stejné (viz *Vexilologie č. 4*), vyvěšení egyptských vlajek Izraelci v době Sadatovy návštěvy v okupovaném Jeruzalémě klasifikovala libyjská vláda jako znesevěcení své vlajky. Podle slov libyjského chargé d'affaires na Kypru Hassana Saddika "prvním opatřením džamáhirije bylo zničení vlajky syrsko-egyptsko-libyjského svazu, která je libyjskou státní vlajkou a která byla vyvěšena v Izraeli při Sadatově návštěvě". Nařízení o zničení libyjských vlajek všude na světě spálením bylo přijato na mimořádném zasedání libyjského parlamentu a na pokyn libyjské vlády uspořádali libyjští diplomati v řadě zemí světa 19.11.1977 veřejné spálení libyjských vlajek (např. v Tokiu, Paříži, Bernu, Londýně, Buenos Aires). V některých hlavních městech tento ceremoniál proběhl v dalších dnech a v sídle OSN v New Yorku pak 22.11.1977 (zde vlajku spálil představitel Libye a

úřadující předseda Rady bezpečnosti OSN Mansúr Kichja). Na budovách některých libyjských zastupitelských úřadů (Bern, Paříž aj.) byla současně vystýčena nová libyjská vlajka - jasně zelený list bez jakýchkoliv symbolů.

Podle jugoslávského tisku vlajka symbolizuje "zelenou knihu" libyjského šéfa státu Kaddáfího o řešení problémů demokracie v libyjské džamáhiriji. Libyjští diplomaté v Buenos Aires zase spojují barvu vlajky s tzv. libyjskou "Zelenou revolucí"; v každém případě však zde určitě bude i souvislost s tradiční arabskou barvou, barvou islámu.

Literatura:

Al Moudjahid (Alžír) z 20.-23.11.1977

Rabotničesko delo (Sofie) z 22.11.1977

L'Humanité (Paříž), Borba (Bělehrad), Vjesnik (Záhřeb) z 21.11.1977

Flag Institute Bulletin č. 003/1978

Přeložil ing. A. Brožek

Jurij M. Kurasov

KWAZULU

Podle informací ze zahraničí (GM) začal bantustan Kwazulu používat také vlastní vlajku. Dosud bylo Kwazulu bez regionální vlajky a existovaly zde pouze vlajky pro zulského krále a hlavního ministra (viz Vexilogie č. 24, str. 384). Přijetí nové vlajky, o níž zatím nevíme, zda byla oficiálně potvrzena, zřejmě souvisí s vyhlášením třetího stádia vývoje tohoto bantustanu - se ziskem plné vnitřní autonomie.

Kwazulskou vlajku tvoří obdélníkový list o poměru stran 3:2 rozdělený na pět vodorovných pruhů - bílý, žlutý, zelený, černý a bílý. U žerdi je pak svíaslý červený pruh široký asi 1/3 délky listu a v něm bílý zulský štit s kopím uprostřed. Symbolika jednotlivých barev není zatím známa. Dá se však předpokládat, že štit je podobně jako u vlajek nejvyšších představitelů Kwazulu a u znaku tohoto bantustanu symbolem ochrany zulského lidu a kopí že značí autoritu krále.

- pf -

SEYCHELY

Podle úředních informací ze Seychelských ostrovů se podařilo zjistit definitivní údaje o nové vlajce tohoto státu.

Poměr stran vlajky je 1:2, šíře jednotlivých pruhů je ve vzájemném poměru 3:1:2, barevné pruhy mají následující symboliku: červený představuje pot a dřinu, jíž byl lid Seychel v minulosti vystaven a kterou je ochoten podstoupit ve svém boji za vytvoření hrdého a váženého státu; zelená symbolizuje stále zelenou zemi ostrovů a bílá barva moře obklopující Seychely. Nová státní vlajka byla utvořena 29.8.1977 (dříve byla používána zřejmě jenom vlajka SPUP, viz Vexilologie č. 26, str. 408). Podle informací o prezidentské standartě usuzujeme na skutečnost, že dosavadní státní znak se používá bez změny (je položen na bílé kruhové pole o průměru 9/20 šířky do středu státní vlajky, která je lemovaná zlatým lemem o šířce 1/8 šířky listu). (FIB 003/1978; GM).

- jm -

VÝCHODNÍ TIMOR

K informaci o východotimorské vlajce ve Vexilologii č. 23, str. 333-335 doplňujeme podrobnější údaje, které se nám podařilo získat. Národní vlajka (jiné dříve uváděné byly v podstatě obměnami vládnoucí politické strany FRETILIN) Východotimorské lidově demokratické republiky byla odvozena od barev této politické organizace. Červená barva listu symbolizuje krev prolitou meuberským lidem v jeho dlouhém boji za nezávislost a připomíná revoluci proti portugalské nadvládě z let 1910-1912 (obyvatelé Východního Timoru se sami označují za Meubery). Černý trojúhelník u žerdi poukazuje na staletí předkoloniálního a koloniálního útisku, povět, negramotnosti a zaostalosti. Bílá hvězda ve středu černého klínu vyjadřuje víru a žlutý lem černého trojúhelníka oštěp svobody. Jeho žlutá barva prý představuje hlad a chudobu, které budou překonány. Vrchol černého klínu sahá do třetiny délky listu, kdežto pod ním položený klín žlutý až do poloviny délky listu. Autorem vlajky, jehož strany jsou v poměru 1:2 a která je popsána ve 20. článku ústavy země, je Natalino Leitao. (FB XVI:4)

- jm -

SOVĚTSKÝ SVAZ

K informaci z Vexileologie č. 24, str. 360 doplňujeme, že nová ústava byla přijata 7.10.1977, znění jejich článků o státním znaku a vlajce se oproti návrhu nezměnilo, pouze se změnily pořadí článků ústavy. Státní znak SSSR upravuje článek 169 a státní vlajku článek 170.

- jm -

BOPHUTHATSWANA

Dne 6.12.1977 byl prohlášen "nezávislou republikou" jihoafrický bantustan Bophuthatswana. Státní znak i vlajka, jejichž popis i vyobrazení jsme přinesli ve Vexilelogii č. 24, str. 347, zůstávají nezměněny. Pouze na známkách se objevila poněkud jiná podoba leopardí hlavy v bílém kruhovém poli na vlajce. Ovšem tuto variantu (s náznakem krku) přinesl již Flagmaster, uvedený jako pramen k výše uvedené informaci.

- pf -

TUVALU

K informaci o nových symbolech britského závislého území Tuvalu z Vexileologie č. 25, str. 386 doplňujeme, že na vlajce téhoto území je jeho znak, oficiálně udělený ostrovům 13.12.1976, umístěn do bílého kruhového pole s průměru 4/9 šířky vlajky (FIB 003/1978).

- jm -

BASKICKO

Právní výber španělských Kortesů schválil 2.1.1978 návrh zákona, na jehož základě se obnovuje autonomie baskických provincií na severu Španělska. Podle tzv. prozatímního autonomního statutu, přijatého španělskou vládou 30.12.1977, byla vytvořena generální rada pro správu provincií Álava, Guipúzcoa, Navarra a Vizcaya, v níž je zastoupena každá z baskických provincií (Provincias Vascongadas, Euskadi). Významným symbolem národní hrdesti Basků je jejich vlajka - ikurriña (viz Vexileologie č. 22, str. 310). Přednět k návržení dal první významný nacionalistický baskický představitel a zakladatel Partido Nacionalista Vasco (Euzkeldun Batzokija) Sabino de Arana Goiri. Jeho bratr Luis r. 1894 podal návrh na nový znak provincie Vizcaya, která byla

prvním centrem baskických nacionalistů. Znak vyjadřoval myšlenku baskické národní svébytnosti a výrazně se odlišoval od emblému schváleného španělskými úřady. V návaznosti na nový znak Vizcaye navrh Sabino de Arana Goiri vytvoření její vlajky. Protože byla nová vlajka navrhována jako regionální, její symboly i barvy byly převzaty z biskajského znaku (na bílém štítu dub z Guerniky v přirozených barvách na zeleném pažitu, za ním červený kříž a před ním dva černí vloči, každý s ovcí v tlamě). Na návrh svého bratra vytvořil Luis de Arana Goiri vlajku, která vyjadřovala baskické národní město: JAUNGOIKUA ETA LAGIZARRA (Bůh a Starý zákon) ⁺. Nové vlajce, kterou tvoří zelený ondřejský a bílý středový kříž na červeném listu, dal Sabino de Arana Goiri následující výklad: červená barva listu znamená rasu, národ a krev baskického lidu, zelený kříž sv. Ondřeje připomíná 30. listopad jako den tohoto patrona, pravděpodobně den bitvy, v níž obyvatelé Vizcaye porazili u Padura (Agerriaga) leónská vojska a uhájili svou nezávislost; zelená barva kříže navíc připomíná tradiční symbol Basků a jejich práv – dub z Guerniky jako místo tradičních setkání celého národa při národních slavnostech či významných státoprávních aktech. Dub měl odedávna velký význam jako kultovní předmět druidského náboženství, pro Basky je dlouholetým symbolem svobody a jako takový se velmi často objevuje na mnoha historických znacích a praporech. Obdobně je klasickým symbolem Basků kříž, který často přímo ve spojení s dubem představuje Boha a katolickou víru baskického lidu. Bílý kříž tedy na vlajce symbolizuje první část mota Basků, zatímco zelený slovo LAGIZARRA, často spojované se starým právem na nezávislost. Tak jako jsou obě části hesla spojeny slůvkom "ETA" (= a) a tak jako jsou na biskajském znaku spojeny kříž a strom, tak jsou také na vlajce spojeny bílý a zelený kříž, které mají společný střed.

Vlajka byla navržena 17.2.1894 na již zmíněné národní konference v Pamploně, její první exemplář byl zhotoven z vlny a poprvé zavlál 14.7.1894 odpoledne z balkónu budovy, ve které měla nacionalistická strana své sídlo v Bilbau. Podle

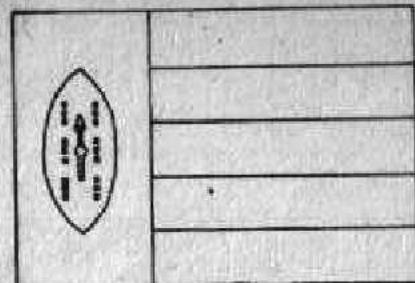
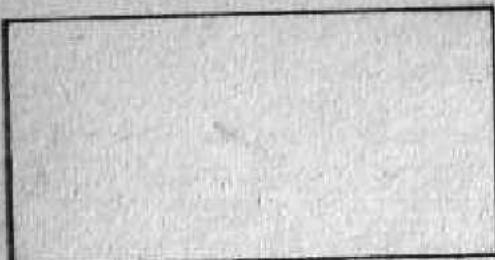
* / Původní znění mota Jaungoikua eta Foruak (Bůh a moc) bylo jako příliš revoluční odmítnuto na národní konferenci Basků v Pamploně r. 1894

některých informací měla poměr stran 3:4, jiní autoři uvádějí rozměry 2,80 m x 5 m se šírkou ramen křížů 20 cm. I když byla tato vlajka určena pouze pro Vizcayu⁺, rozšířila se záhy mezi všemi Basky a naprosto vytlačila tzv. konfederativní vlajku Basků. Sabino de Arana Goiri totiž usiloval o vytvoření konfederace šesti zcela autonomních baskických oblastí, z nichž každá by měla vlastní histericky vzniklé území (ve Francii Soule a Labourd), vlastní zákonodárství a také svoji vlastní vlajku, která by stejně jako vlajka Vizcaye odrážela specifickost každé oblasti. Pro konfederaci Euzkadi měla být vytvořena vlajka nová, která se měla zároveň stát baskickou vlajkou národní. S návrhem přišel opět Luis de Arana Goiri v r. 1900 v Ustarizu, r. 1907 byl návrh upřesněn do podoby listu rozdeleného na 13 pruhů střídavě červených a zelených, z nichž červené jsou dvakrát širší než zelené; přes všechna bílá středový kříž, jehož ramena jsou široká 1/10 šířky vlajky (střední pruh je tedy zcela překryt!). Vlajka vytvořená pro baskický národ jako celek tedy zjevně navazuje na vlajku Vizcaye. Červená barva jejího listu opět symbolizuje baskický národ, šest užších zelených pruhů představuje jednotlivá autonomní baskická území. Bílý kříž je pak symbolem společné výry Basků. Tato baskická vlajka, inspirována myšlenkou konfederace, byla oficiálně baskickým hnutím přijata r. 1910, ale nezaujala v baskickém národně osvobozeneceském hnutí takové místo, jaké se od ní očekávalo. Stejně tak upadla v zapomenutí další baskická vlajka z r. 1894, kterou Luis de Arana Goiri zřejmě navrhl pro Basky v provincii Navarra. Nepoužil tradičních barev baskických praperů, tj. zelené a červené, ale na bílé pole položil červený svateondřejský kříž a na rub vlajky umístil baskicko-španělský nápis JAUNGOIKUA ETA LAGIZARRA, BIZKAITARRAK AGURREITEN DEUTSE NAPARRERI. DIOS Y LEY VIEJA, BIZCAYA AHRAZA A NABARRA (Bíh a Starý zákon, Vizcaya se připojuje k Navarre). Tato vlajka se stratila v dobách bojů za baskickou svébytnost a není

⁺/ Flag Institute Bulletin uvádí, že se jednalo původně o stranickou vlajku nacionalistické PNV, a proto bylo její používání později označeno za nelegální (PNV byla zakázána).

bez zajímavosti, že pod vlajkou podobného vzoru bojovaly o 42 let později jednotky baskických horských myslivců proti Navarranům ve španělské občanské válce (na bílém červeně lemovaném listu dvě zkřížené zelené ostrve).

Když parlament Španělské republiky 1.10.1936 zřídil autonomní statut Baskicka, byla jeho regionální vlajkou ustanová čtvercová varianta národní vlajky se znakem uprostřed. Charakteru národní vlajky totiž mezitím nabyla vlajka Vizcayse, která pro svou jednoduchost a působivost našla širokou odezvu mezi Basky již na počátku 20. století. Dne 10.9.1931 ji také Společnost baskických studií uznala pro "výraz duchovní jednoty Basků" jako vlajku národní a její barvy stanovila za národní barvy všech Basků. Její podoba se proto objevuje i na vlajkách různých společenských organizací Baskicka té doby. Baskická vlajka byla používána nejen autonomní vládou v Bilbau r. 1936, ale vlála i na konzulátu baskického státu v jihofrancouzském Bayonne a ještě r. 1937 byla vystýčena vedle katalánské a španělské vlajky na světové výstavě v Paříži. Od r. 1938 byla i jako národní vlajka úředně zakázána a teprve výnosem ministra vnitra z 18.1.1977 se smí vyvěšovat pouze vedle vlajky španělské. Regionální znak Baskicka z r. 1936, který se objevoval i na jeho regionální vlajce, tvoří čtverecní štit zavinutý do věnce z dubových listů, jaké připomínky dubu z Guerniky (1. pole: znak Álavы - na zlatém poli je ra pažitu umístěna věž a nalevo kráející lev, proti němuž vyříštěná ze země ruka ve zbroji třímající meč, vše přirozených barev; 2. pole: Vizcaya, červený lem s osmi zlatými úhlopříčnými křížky; 3. pole: znak provincie Guipúzcoa - na zlatém poli tři zelené stromy nad modrými a bílými zvlněnými pruhyni; 4. pole: znak Navary - zlatá řetězová síť na červeném poli). V návaznosti na znaky jednotlivých baskických provincií či na národní baskickou vlajku byly patrně vytvořeny i jednotlivé provinciální vlajky, které nám ze svého archivu poskytl nás polský spolupracovník J. Miller. A l a v a používá bílý list o poměru stran 3:5 s červeným ondřejským křížem, v jehož středu je znak provincie doplněný honosnými kusy. Z tradiční biskajské námořní vlajky (červený burgundský kříž na bílém poli) je odvozena i provinciální vlajka Vizcayse - bílý list tvaru p. amene o poměru stran 1:3 s červeným kantonem. Prapor provincie Guipúzcoa

LIBYE

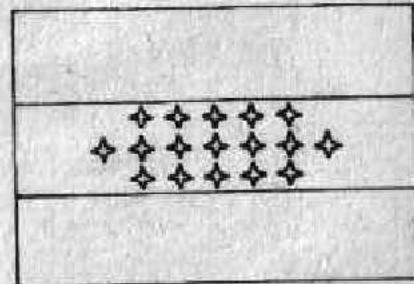
KWAZULU

VÝCHODNÍ TIMOR

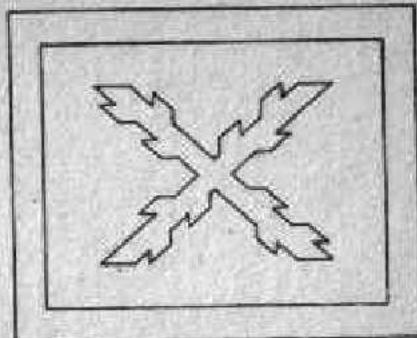
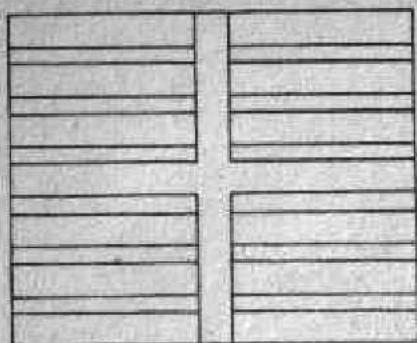

RUBA

SINT MAARTEN

B A S K I C K O

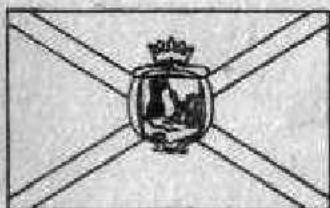
NÁRODNÍ - TZV. KONFEDERATIVNÍ (1910-1931) BASKICKI HORSTI MYSLIVCI (1936)

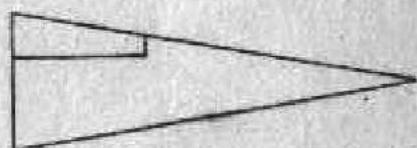
REGIONÁLNÍ ZNAK (1936)

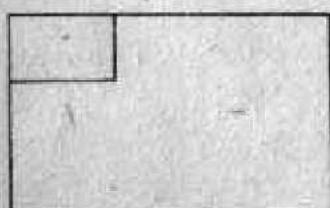
ZNAK VIZCAYE (1893)

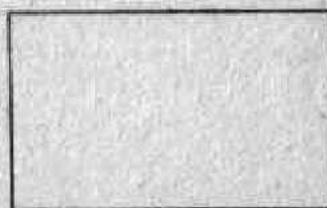
ÁLAVA

VIZCAYA

GUIPÚZCOA

NAVARRA

připomíná modrou a bílou barvu vln z jejího znaku - tvoří jej bílý list o poměru stran 3:5 s modrým kantorem. Poněkud nejasná nám však zůstává zelená barva vlajky N a v a r y (3:5).

Literatura:

- De baskische vlag, Vexilla Nostra VIII (srpen-září 1973), str. 105
- W.Smith: The Flag of Euzkadi: Ikurriña , Flag Bulletin VI/3, 1967, str. 112-122
- Flag Institute Bulletin č. 003/1978
- Rudé právo ze 4.1.1978
- Svět v obrazech č. 3/1978, str. 2

Ing. J.Martykán

VLAJKY SVOBODY

NAMIRIE

Pracevní materiál Televize NDR "Werkstatt TV DDR" - (Namibia Workshep, booklet 2) vydaný Televizi NDR pro účely XX. festivalu krátkých a dokumentárních filmů v Lipsku v r. 1977, uvádí na titulní straně barevnou fotografií z mítingu SWAPO, kde je vidět variantu vlajky této osvobozeneccké organizace. V červeném pruhu blíže žerdi má tato vlajka zelené kruhové pele o průměru 1/3 šířky pruhu. Vlajka SWAPO byla popsána ve Vexilelogii č. 18, str. 225.

- pf -

OMÁN

Informaci o vlajce Lidevě osvobozeneccké fronty Ománu (PFLO) z Vexilelogie č.19, str. 255, doplňujeme údajem o poměru stran vlajky (3:2) a arabským zněním názvu organizace, který se na prostředním bílém pruhu vlajky také v červené barvě objevuje (Al-Džabha Al-Šábiya Litahrír Omán). (GM) Tentýž pramen však uvádí i opačné umístění červeného a černého pruhu (černý nahore).

- jm -

NIZOZEMSKÉ ANTILY

Politická situace na ostrově Aruba v Nizozemských Antilách doznaла podstatné změny rozkolem ve vládní straně Lidové volební hnutí (MEP), o němž dosud nemáme bližších zpráv a nelze proto zhodnotit jeho význam pro další vývoj na tomto ostrově, zejména pokud jde o uspíšení arubské nezávislosti. V r. 1977 se od Lidového volebního hnutí odtrhla frakce realističtěji uvažujících členů, kteří začili politickou stranu RUBA. Jejím cílem je dosažení dohody mezi vedením MEP, ostatními politickými stranami a nizozemskou správou. RUBA používá také své vlastní vlajky, která tak dále rozšiřuje řadu vlajek národně osvobozenec-kých hnutí. Na listu světlemodré barvy o poměru stran 4:3 je do pomyslného kruhu s průměru 14/15 šířky vepsána typická arubská čtyřcípá hvězda bílé barvy. Do středu hvězdy je vepsáno světlemodré kruhové pole, jehož průměr se rovná 1/3 šířky listu, s bílými písmeny RUBA.

Vexilla Nostra č. IX (1974) přinesla již v r. 1974 zprávu o separatistické vlajce na dalším ostrově Nizozemských Antil, na Sint Maartenu. Objevila se tam během nepokojů ze začátku srpna 1974 a byla vyvěšována vedle vlajky Nizozemí a Nizozemských Antil. Tvoří ji tři vodorovné pruhy - modrý, bílý a modrý - se 17 červenými čtyřcípými hvězdami seřazenými do tří řad přes bílý pruh. Jako svůj emblém užívá však Sint Maarten i nadále černý štit se dvěma překříženými vlajkami - francouzskou a Nizozemských Antil. Nad zkříženými vlajkami je červený nápis SINT MAARTEN.

- jm -

NOVÉ STÁTNÍ ZNAKY

VÝCHODNÍ TIMOR

Po několika letech od vyhlášení nezávislosti Východotimorské lidově demokratické republiky můžeme teprve nyní uveřejnit informaci o státním znaku tohoto dnes již prakticky neexistujícího státu. Tvoří jej neobvyklý štit neseucí ve svém středu otevřenou knihu položenou přes ozubené kolo, zleva obklopenou kukuřičným klasem a zprava klasem rýže. Tyto předměty symbolizují vzdělání lidu, průmysl a zemědělství státu. Nahoru umístěná pěticípá hvězda je symbolem internacionálnímu a solidarity, tak jak se pod knihou nachází jici

samopal, luk a šíp jsou symboly obrany svobody. Pod štítem je na třikrát přeložené stuze moto UNIDADE, ACCAO, PROGRESSO (jednota, akce, pokrok). (FB XVI:4)

-jm-

NÁŠ VEXILOLOGICKÝ KLUB

V kulturním středisku Obvodního kulturního domu v Praze 3 Na chmelnici se v sobotu 11. února 1978 sešla 6. výroční členská schůze klubu, která byla spojena s 5. burzou vexilogických zkoušeností. Schůze se zúčastnilo 19 členů Vexilogického klubu, zástupkyně OKD 3 s. Bláhová a dva hosté. V současné době má klub celkem 89 členů (z toho 32 pražských), přičemž však z přítomných (kromě členů výboru) byli pouze tři účastníci z Prahy. Pouze jeden člen (D.Hanák) svou nepřítomnost omluvil, ačkoliv na schůzi byl každý posván písemně. Zato na klub a na 6. výročí jeho vzniku vzpomněli kolegové a přátelé z dalekého Saratova v SSSR. Tamní Povolžský vexilogický klub nám zaslal zdravici, za kterou výbor jménem našich členů poděkoval a přátelský pozdrav opětoval.

V administrativní části výroční schůze byly předneseny a schváleny správy jednateli o činnosti klubu od předcházející výroční schůze a hospodáře o hospodaření klubu v r. 1977. Na základě souhlasu účastníků schůze s témito správami bylo vysloveno i absolvitorium dosavadnímu výboru Vexilogického klubu a zvolen výbor na nové funkční období. Do výboru byli zvoleni a jednotlivé funkce obsadili: dr. Ludvík Mucha (předseda), dr. Zbyšek Svoboda (místopředseda), Pavel Pejcha (jednatel), Pavel Fejtík (hospodář), ing. Jaroslav Martýkán (tiakový referent), dr. František Pícha (zapisovatel), ing. Aleš Brožek a Jiří Honcák (členové výboru).

Účastníci schůze pak byli seznámeni s plánem činnosti klubu na r. 1978. Vydáme 4 - 5 čísel zpravodaje, Vexilogický dopis informující o politicko-administrativních změnách ve světě v r. 1978 a nový adresář. Rovněž budou rozesílány nové členské legitimace. Odborná práce klubu bude vedle tradičního shromážďování informací z oblasti vexilogie a státní heraldiky tématicky zaměřena i na československou vexilogii. Článek o vlajkách čs. společenských a dalších organizacích bude věnován

30. výročí Vítězného února. K 60. rokům existence česko-slovenského státu bude zpracován soupis čs. městských vlajek. I do budoucna se však počítá s doplňováním těchto informací. Dále bude klub pracovat v oblasti vlajkové lodní etikety a příslušné české terminologie.

V odborné části výroční schůze přednesl dr. Mucha přednášku o československých městských vlajkách a praporech. Následovala 5. burza vexilologických zkušeností s ukázkami literatury a vlastní dokumentace členů.

-pf-

NOVÝ VEXILOLOGICKÝ ZPRAVODAJ

Členové Povolžského vexilologického klubu dostali nedávno do rukou první dvě čísla svého spravodaje, nazvaného Flag (Vlajka). První číslo je z května a na 16 stranách přináší redakční úvodník, článek M. Revnivceva Medvědi na vlajkách, 1. část seriálu A. Kuzněcova o vlajkách popsaných v krásné literatuře, příspěvek A. Stěsíkova o vlajce turistické sekce saratovského lákařského institutu a přetisk článku P. Fojtíka o vlajce Magriamské federace z 22. čísla naší Vexilogie. Níjnové číslo je sice také šestnáctistránkové, ale má již mnohem bohatší obsah. Kromě zprávy o průběhu jubilejní 15. schůze klubu najdou čtenáři ve 2. čísle m.j. 1. část článku ing. Aleše Brožka o zahraničních vexilologických společnostech (doplňenou a skrácenou verzí práce otištěné v 19. čísle Vexilogie), pokračování seriálu A. Kuzněcova, informaci o nové ústavě SSSR a státní vlajce SSSR, soupis vexilologické literatury v saratovské vědecké knihovně a příspěvek M. Revnivceva k problému úpravy vexilologické sbírky. Na úspěšném zahájení publikační činnosti saratovských vexilologů se podíleli S. Jermičev, V. Sobolev, A. Kuzněcov, M. Revnivcev, A. Stěsíkov a V. Akul ří. Poslední tři jmenovaní jsou zároveň autory černobílých kreseb.

abr

/ VLAJKA POVOLŽSKÉHO VEXILOLOGICKÉHO KLUBU

Některí členové Povolžského vexilologického klubu se zajímají nejen o vexilogii ale i o heraldiku. V poslední době se také ozývají hlasy, navrhující změnit

název společnosti a užívat termín "flagovedenje" místo "veksillologija". V souvislosti se změnou názvu klubu dojde i ke změně emblému a vlajky, o které jsme psali v 23. čísle Vexilologie. Vyzýváme proto členy našeho klubu, kteří se zabývají navrhováním vlajek, aby se zúčastnili konkursu na klubovou vlajku sovětských kolegů. Vlajka má vyjadřovat socialismus, sovětský charakter, nauku o vlajkách a heraldiku. Navíc má být lehce zhodnotitelná a nemá se podobat vlajkám jiných společností a států. Návrhy zasílejte na adresu ing. Aleš Brožek, Dimitrovova 2735, 400 11 Ústí nad Labem, který zařídí předání návrhů našim sovětským kolegům.

abr

ČESKOSLOVENSKÁ VLAJKA V KOSMU

Od 2.3.1978, kdy byl na palubě kosmické lodi Sojuz 28 vypuštěn na oběžnou dráhu kolem Země první československý letec-kosmonaut kpt. Vladimír Remek, se i naše státní vlajka zařadila mezi státní symboly, které se objevily v kosmu. Kosmonaut Remek ji měl přišit na levém rukávu svého skafandru a na počest prvního internacionálního letu v orbitální stanici Saljut 6 byla vyvěšena vedle vlajky SSSR spolu s portréty nejvyšších představitelů obou zemí, soudruhů Brežněva a Husáka.

-jm-

JAK UKLÁDAT NÁŠ KLUBOVÝ ČASOPIS

U odborného periodika tohoto druhu vycházejícího nepravidelně je nejvhodnější uchovávat jednotlivá čísla v pérových deskách, z nichž je lze v případě okamžité potřeby kdykoli vyjmout. Formátem se k tomuto účelu nejlépe hodí pérové desky z NDR (obchodní značení: Art.-Nr. 12 63 312 Schlüssel-Nr. 155-81 630 Betriebs-Nr. 91 94 607 3; cena v NDR: M 1,90) které se občas vyskytnou i v prodejnách papírnictví v ČSSR a které jsou jinak v NDR běžně ke koupi. Jedny takové pérové desky stačí na uložení 20 čísel "Vexilologie".

RS

VEXILOLOGIE - zpravodaj Vexilogického klubu při Obvodním kulturním domě v Praze 3, Kalininova 20, 130 00 Praha 3. Toto číslo připravili ing.J.Martykán, dr.L.Mucha a ing.Al. Brožek. Výtvarně spolupracoval ing.M.Kroupa.